Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars
Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471 Seite 328

facultatem opandi p̄bendo. respectu hmõi act⁹
dr̄ gratia coopans. vnde post p̄missa verba sb̄dit
aug᷒. ut aūt velimus opatur. cū aūt volumus ut
pficiamus nobis coopatur. Sic ḡ si gratia acci
pitur ꝓ gratuita dei motōe q̄ mouet nos ad bo
nū meritoriū ꝯuenient̄ dividitur gratia p opātē
et coopantē. Si vero accipiatur gratia ꝓ habi-
tuali dono. sic etiā gratie duplex est effectus sic
et cuiuslibꝫ alterius forme. quoꝝ p̄mus est esse.
scd̄us est opacō. sic caloris opacō est facere cali-
dum et exterior calefactō. sic ḡ habitualis gr̄a
inquātū animā sanat vel iustificat siue gratū deo
facit dr̄ gratia opans. inquātū vero est pn̄cipiū
opis meritorij qd̄ etiā ex li. arbitrio ꝓcedit dr̄ co
opans. ¶ Ad. j. ḡ dōm qd̄ scdm q gratia est q̄dā
qualitas accidentalis nō agit in animā effecti-
ue s; formaliter. sic albedo dr̄ facere albā suꝑfici
em. ¶ Ad. ij. dōm. q deus nō sine nobis nos iu
stificat. qꝛ p motū li. arbitrij. dū iustificamur dei
iusticie ꝯsentimus. ille tn̄ motus nō ē causa gr̄e
s; effectus. vnde tota opacō ptinet ad gratiam.
¶ Ad. iij. dōm. q coopari dr̄ aliquis alicui non
solū sic scd̄ariū agens pn̄cipali agēti. s; sic adiu
uans ad p̄suppositū finem. homo aūt p gratiam
adiuuātē adiuuatur a deo ut velit bonū. et ideo p̄
supposito iā fine ꝯns est ut gratia nobis coope-
tur. ¶ Ad. iiij. dōm. q gratia opans et coopās
est eadē gratia. s; distinguitur scdm diūsos effect⁹

AD. iij. sic ꝓceditur. vidr̄ [I] ut ex dictis pꝫ.
q gratia inꝯueniēter diuidatur in p̄ue-
niētē et sb̄sequentē. gratia eni est dīne dilectōis
effectus. s; dei dilectō nūq̄ʒ est sb̄seques s; semper
p̄ueniēs. scdm illud. j. io. iiij. nō quasi nos dilexe-
rimus deū. s; qꝛ ipe p̄or dilexit nos. ḡ gratia no
debꝫ poni p̄ueniēs et sb̄seques. ¶ P̄. gratia gra-
tū faciēs est vna tm̄ in hoīe cū sit sufficiēs. scdm
illud. ij. ad corinth. xij. sufficit tibi gr̄a mea. s; idē
nō p̄t esse p̄us et posterius. ḡ gratia inꝯueniē-
ter diuiditur in p̄uenientē et sb̄sequentē. ¶ P̄.
gratia ꝯgnoscitur p effectus. s; infiniti sunt effe-
ctus gr̄e quoꝝ vn⁹ p̄cedit aliū. ḡ si penes h̄ gr̄a
deberet diuidi in p̄uenientē et sb̄sequentē. vidr̄
q infinite essent sp̄es gratie. infinita aūt relinquū-
tur a qualibꝫ arte. Nō ḡ gr̄a ꝯueniēter diuidit̄
in p̄uenientē et sb̄sequentē. ¶ S; ꝯtra est q gr̄a
dei ex eius miscd̄ia ꝓuenit. s; vtrūq; in p̄s. legit̄.
miscd̄ia ei⁹ p̄ueniet me. et itm̄ miscd̄ia eius sb̄se
quetur me. ḡ gratia ꝯueniēter diuiditur in p̄ue
nientē et sb̄sequentē. Rn̄sio. dōm q sic gratia
diuiditur in opantē et coopantē scdm diūsos ef-
fectus. ita etiā in p̄uenientē et sb̄sequentē quali
tercūq; accipiatur gratia. Sūt aūt quīq; effect⁹
gratie in nobis. quoꝝ p̄mus ē ut anima sanet̄.
scd̄us est ut bonū velit. tercius ē ut bonū qd̄ vult
efficaciter opetur. quartus est ut in bono pseue-
ret. quītus est ut ad gloriā pueniat. et ideo gr̄a scdm
q causat in nobis p̄mū effectū vocatur p̄ueniēs
respectu scd̄i effectus. et ꝓut causat in nob̄ scdm
vocatur sb̄seques respectu p̄mi effectus. et sicut
vnus est posterior vno effectu et p̄or alio. ita gr̄a
p̄t dici et p̄ueniēs et sb̄seques scdm eūdē effectum

respectu diuersoꝝ. et h̄ est q aug᷒. dicit in li. de na
tura et gr̄a. p̄uenit ut sanemur sb̄sequitur ut sa
nati vegetemur. p̄uenit ut vocemur sb̄sequitur
ut glorificemur. ¶ Ad. j. ḡ dō. q dilectō dei no-
minat aliq̄d eternū. et ideo nūq̄ʒ p̄t dici nisi p̄ue
niens. s; gratia signat effectū tēpalem q̄ p̄t p̄ce-
dere et aliq̄d subsequi. et ideo gratia p̄t dici p̄ue-
niens et sb̄seques. ¶ Ad. ij. dōm. q gratia non
diūsificatur p h̄ qd̄ est p̄ueniens et sb̄seques scdm
essentiā. s; solū scdm effectū sic et de opante et co-
opante dictū est. qꝛ etiā scdm q gratia sb̄seques
ad gloriā ptinet nō est alia nūo a gratia p̄ueni-
ente p quā nunc iustificamur. sic eni caritas vie
nō euacuatur s; pficitur in patria. ita etiā de lu-
mine gratie est dōm qꝛ neutrū in sui rōne impfe
ctōnē importat. ¶ Ad. iij. dō. q effectus gratie
possunt esse infiniti nūo. sic sūt infiniti actus hu
mani. tn̄ oīes reducūtur ad aliqua determiata
in specie. et p̄terea oēs ꝯueniūt in h̄ q vnus a-

AD. iiij. sic ꝓceditur. vidr̄ q [A]liū precedit.
gratia gratis data inꝯueniēter ab apl̄o
distiguatur. oīe eni donū qd̄ gratis nobis a deo
datur p̄t dici gratia gratis data. s; infinita sūt do
na q̄ nobis gratis a deo ꝯcedūtur tā in bonis aīe
q̄ʒ in bonis corpis q̄ tn̄ nos deo gratos nō faciūt.
ḡ gratie gratis date nō possunt ꝯp̄hendi sb̄ aliq̄
certa diuisione. ¶ P̄. gratia gratis data distin-
guitur ꝯtra gratiā gratū facientē. qꝛ p ipam iu-
stificamur scdm illd̄ ro. v. Iustificati ḡ ex fide ⁊c̄.
ḡ inꝯueniēter fides ponitur inter gratias gra-
tis datas. p̄serti cū alie v̄tutes ibi nō ponantur
ut spes et caritas. ¶ P̄. opacō sanitatū et loqui
diūsa gn̄a liguaꝝ miracula q̄dā sūt. s; interp̄tacō
smonū ad sapiaꝫ vel sciētiā ptinet. scdm illd̄ dan.
pueris hijs dedit sciētiaꝫ et disciplinā in oīni ver
bo ⁊ sapia. ḡ inꝯueniēter diuiditur gratia sani
tatū et gn̄a linguaꝝ ꝯtra opacōnem v̄tutū. et
interp̄tacō smonū ꝯtra smonē sapiētie ⁊ sciētie.
¶ P̄. sic sapiētia et sciētia sūt quedā dona sp̄ūs
sancti. ita etiā intellectus et ꝯsiliū pietas et for-
titudo et timor ut sup̄ dictu est. ḡ etiā h̄ deberēt po
ni inter gratias gratis datas. ¶ S; cōtra est q
apl̄s dicit. j. ad corinth. xij. alij p sp̄ūm datur ser
mo sapie. alij vero smo sciētie scdm eūdē sp̄ūm. alij
fides in eodē sp̄ū. alij gratia sanitatū. alij opacō
v̄tutū. alij ꝓphia. alij discretō sp̄uum. alij gene-
ra linguaꝝ. alij interp̄tacō sermonū. Rn̄sio. di
cendū q sic sup̄ dictū ē. gratia gratis data ordi
natur ad h̄ q hō alteri coopetur ut reducatur
in deū. homo aūt ad h̄ opari nō p̄t interius mouē
do. h̄ eni solius dei est. s; solū exterius docendo
vel psuadēdo. et ideo gr̄a gratis data illa sb̄ se cō
tinet q̄bꝫ homo indiget ad h̄ q alterū instruat in
rebus dīuis q̄ sūt sup̄ rōnem. Ad h̄ aūt tria req̄-
rūtur. Primo quidē q homo sit sortitus plenitu
dinē ꝯgnitiōis dīuoꝝ ut ex h̄ possit alios instruē.
Scd̄o ut possit ꝓbare vel ꝯfirmare ea q̄ dicit. ali
as non esset efficax eius doctrina. Tercō ut ea q̄
ꝯcipit possit ꝯueniēter auditoribꝫ ꝓferre. quātū
ḡ ad p̄mū tria sunt necessaria. sic etiaꝫ apparet
in magisterio hūano. oportꝫ eni q ille q̄ debꝫ aliū

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0328
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt